

"Wat staat Nederland nu te doen?" in Nieuw Europa (Januari 1968)

Source: Nieuw Europa. Maandblad van de Europese Beweging in Nederland. Januari 1968, n° 1. Den Haag.

Copyright: (c) Europese Beweging in Nederland

URL: http://www.cvce.eu/obj/wat_staat_nederland_nu_te_doen__in_nieuw_europa_januari_1968-nl-562f800f-880b-44fb-9eda-e3f5c4794e24.html

Publication date: 18/09/2012

Wat staat Nederland nu te doen?

Dr. A. BATENBURG

Directeur Alg. Bank Nederland N.V.

HET belangrijkste voor de naaste toekomst lijkt mij, dat de Nederlandse regering zich niet laat leiden door haar gevoel van teleurstelling over de afwijzende Franse houding ten aanzien van de toetreding van Groot-Brittannië tot de E.E.G. Naar mijn indruk wordt van Nederlandse zijde soms te weinig begrip getoond voor de argumenten van de Fransen, terwijl - vooral in financiële kringen - de neiging bestaat om de economische kracht van Frankrijk te overschatten. Wij moeten ons goed realiseren, dat in menig opzicht de Franse economie kwetsbaarder is voor de internationale concurrentie dan die van de overige Euromarkt-landen. Ten dele verklaart dit ook de Franse vrees voor de penetratie van het Amerikaanse grootbedrijf. In wijder verband moet hier ook de oorzaak gezocht worden van de Franse beduchtheid om de E.E.G. uit te breiden tot andere landen, omdat de beslotenheid van de kleine groep, die een zekere bescherming van de eigen industrie tegenover de zoveel grotere buitenwereld mogelijk maakt, dan onherroepelijk wordt aangetast.

Het lijkt mij wenselijk, dat de Vijf het met Frankrijk eens worden, dat Groot-Brittannië zoals het nu is niet rijp is voor het lidmaatschap van de E.E.G. Het heeft geen zin de Fransen te bewegen van standpunt te veranderen, zolang niet duidelijk vast staat aan welke voorwaarden moet zijn voldaan, wil Groot-Brittannië tot de E.E.G. kunnen toetreden. De komende tijd zal gebruikt moeten worden om ons in deze problematiek meer te verdiepen dan tot dusverre is gebeurd.

Er rijzen vele vragen; één ervan is zeer zeker welke consequenties de toetreding van een land heeft, welks valuta één van de twee internationale sleutelvaluta's is, maar welks valuta voortdurend onder druk staat als gevolg van een zwakke betalings-belanspositie. De bijdrage tot de oplossing van dit probleem zal in eerste aanleg van Britse zijde moeten komen. De fundamentele zwakte van het pond zal pas dan verdwijnen, indien Groot-Brittannië - regering en volk - bereid zijn de geschikte maatregelen te nemen en te accepteren, die tot een herstel van de betalingsbalans leiden, en indien een oplossing zal zijn gevonden voor de gevolgen van de desintegratie van het Sterlinggebied. Dit laatste is niet in eerste instantie een studie-object voor de E.E.G., maar een object, dat zeer goed door het I.M.F. ter hand genomen zou kunnen worden.

MIJN advies zou zijn: geen rancuneuze opstelling van de Nederlandse regering, maar het zoeken naar een oplossing voor de technische vraagstukken, die de toetreding van Groot-Brittannië tot de E.E.G. met zich brengt. Waar mogelijk moet ernaar worden gestreefd bij de verdere uitbreiding van de E.E.G. geen regelingen te treffen, die toetreding van andere landen bij voorbaat zouden bemoeilijken. Moeilijkheden met Frankrijk zullen grotendeels kunnen worden voorkomen, indien bestudering van de vraagstukken die zich daarvoor lenen - en wel in het bijzonder de monetair-technische vraagstukken - verlegd wordt van het forum van de E.E.G. naar een meer internationaal forum, waar zij bovendien beter thuishoren. 4.1.'68.

Mr. B. W. BIESHEUVEL

Fractievoorzitter A.R.P., Tweede Kamer

ENGELANDS toetreding is voor de tweede maal op de Franse barrière gelopen. Dit kwam niet als een verrassing. Het was dezelfde barrière als in 1963. Anders dan toen, kon men hem ditmaal reeds van verre zien liggen. Zonder koerswijzigingen in het overleg stond de botsing vrijwel bij voorbaat vast. Van een klap die verwacht moet worden, schrikt men niet zo. De vraag 'wat nu' verliest evenwel niets van zijn gewicht. Men doet er echter goed aan, deze vraag niet te zeer te koppelen aan een bepaald tijdstip, b.v. december 1967. Want de vraag 'wat nu' is immers voortdurend aan de orde geweest sinds wij weten, dat het Frankrijk van de Gaulle met enkele elementaire doelstellingen van de Europese Verdragen de hand licht. En dat weten wij al geruime tijd. We mochten het zelfs reeds vermoeden in 1958, toen de Gaulle aan de macht kwam, kort na het inwerkingtreden van de Verdragen van Rome. Zo bezien is de vraag 'wat nu' bijna zo oud als de Gemeenschappen zelf. De data der botsingen - 14 januari 1963, 30 juni 1965 en nu 19 december 1967 - zijn betrekkelijk willekeurige

Ik kan er daarom van harte mee instemmen, dat de regering in haar verklaring aan de Kamer, waarschuwde tegen overhaaste en ondoordachte reacties. Nog belangrijker acht ik haar uitspraak, dat de Gemeenschappen het fundament blijven waarop de eenheid van Europa zal worden gegrondvest. Er is, inderdaad, geen alternatief.

In dit licht bezien is het feit, dat vijf regeringen tezamen met de Commissie wederom één van de fundamentele doelstellingen van de Verdragen hebben verdedigd, van grote betekenis. Dit ontslaat hen echter niet van de plicht even krachtig vast te houden aan alle andere doelstellingen van de Europese Verdragen. Het beleid 'op een andere leest' te schoeien acht ik daarmee niet in overeenstemming. Daarom nu geen afremming van het integratieproces, geen vlucht in het negatieve, maar een gezamenlijk beraad over de vraag op welke wijze voorlopig de banden met de vier aspirantleden kunnen worden verstrekt. Daarenboven is het van groot belang dat die landen zich op eigen kracht reeds nu zoveel mogelijk voorbereiden en aanpassen aan de toetreding, die eens komen gaat.

Tenslotte, Nederland zal moeten voorkomen dat het, door zichzelf te isoleren, wellicht onherstelbare schade berokkent aan wat na de oorlog in Europa ten koste van zoveel inspanning is opgebouwd. 11.1.'68.

Prof. Mr. L. J. BRINKHORST
Hoogleraar te Groningen

NU de Franse regering geweigerd heeft om zelfs maar met de Engelsen over een toetreding tot de E.E.G. te spreken, is de verleiding groot om van Nederlandse zijde alles in het werk te stellen het economische integratieproces tussen de Zes voorlopig te bevriezen. Doel van een dergelijke politiek zou moeten zijn om te verhinderen dat de E.E.G. zich verder in haar huidige vorm consolideert en dat toetreding van Engeland in een later stadium zou worden bemoeilijkt.

Hoe begrijpelijk ook, zo'n protestreactie zou noch de Engelse zaak noch die van de Gemeenschappen dienen. Uiteindelijk zou zij leiden niet tot het isolement van Frankrijk van de Vijf, maar van Nederland van de overige Vier. Enig effect in het Europese krachtenveld zou een harde lijn alleen sorteren, wanneer zij werkelijk hard is. D.w.z. wanneer men bereid zou zijn als uiterste consequentie zelf uit te treden. Nu dit laatste niet het geval is en gewichtige economische belangen zich daartegen verzetten (terecht heeft minister Luns dit dan ook niet in de Tweede Kamer al reële mogelijkheid genoemd), verliest ook de minder radicale variant haar geloofwaardigheid, en daarmee haar effectiviteit.

Een minder spectaculaire, maar op langer zicht bruikbaarere politiek zal zich door de volgende uitgangspunten moeten laten leiden:

1. De noodzaak de eenheid van de Vijf ten aanzien van de Engelse toetreding te handhaven en te versterken. In eerste instantie zou medewerking moeten worden verleend aan een gezamenlijke actie van de Vijf om een toetreding in fasen te bewerkstelligen, uitgaande van het rapport van de Europese Commissie.
2. De voortzetting van de medewerking in Brussel 'op selectieve basis'. De respectieve besluiten zouden moeten worden getoetst op de vraag of zij toetreding van Engeland (en van de andere drie kandidaten) bemoeilijken. Dat betekent, dat men b.v. moet weigeren definitieve regelingen voor de gemeenschappelijke landbouwfinanciering te treffen, zolang de Gemeenschappen hun huidige samenstelling behouden.
3. De wenselijkheid Engeland zoveel mogelijk bij de Europese samenwerking te betrekken. Daartoe zouden met name multilaterale besprekingen met het V.K. kunnen worden gevoerd om te komen tot de reeds eerder door Wilson voorgestelde technologische gemeenschap. Deze gemeenschap zou moeten worden uitgerust met een structuur, analoog aan die van de bestaande Gemeenschappen en zou met deze laatste zo nauw mogelijk moeten worden verbonden. Men zou de Engelse regering ervan moeten overtuigen, dat bilaterale contacten met name met Frankrijk op dit gebied niet tot toetreding kunnen leiden. Meer in het algemeen zou Engeland ervan moeten worden weerhouden thans naar alternatieven voor toetreding tot de Gemeenschappen te zoeken.

In eerste en laatste instantie is de Engelse toetreding een politiek vraagstuk. Het proces tot oplossing daarvan kan door Nederland niet eenzijdig worden geforceerd. Het gaat er om de voorwaarden te scheppen om dit proces in gang te houden. Daarmee zou worden erkend, dat Engelse toetreding tot de Gemeenschappen thans weliswaar onmogelijk, maar over enige jaren onvermijdelijk is. 7.1.'68.

Dr. I. SAMKALDEN
Burgemeester van Amsterdam

ALS belangrijkste taak zie ik het zo sterk mogelijk houden van de banden met de vier andere lid-staten, die eveneens van mening zijn, dat er onderhandelingen met het Verenigd Koninkrijk - over toetreding tot de Gemeenschap - geopend moeten worden; enerzijds om iedere gelegenheid aan te grijpen om het tijdstip, waarop de onderhandelingen zouden kunnen beginnen, nader-bij te brengen, anderzijds om gezamenlijk geen kansen te missen tot het treffen van tijdelijke maatregelen ad hoc tot overbrugging van de tegenstellingen tussen de E.E.G. en het Verenigd Koninkrijk.

Voorkomen moet worden, dat gedurende de periode van uitstel, die nu zal intreden, binnen de E.E.G. beslissingen genomen gaan worden, die nadelig zouden kunnen zijn voor de verhouding van het Verenigd Koninkrijk tot de Gemeenschap. Een juiste wijze van optreden zou dan ook zijn, dat het Verenigd Koninkrijk omtrent zulke onderwerpen ingelicht wordt, alvorens een beslissing genomen wordt.

Met het oog op toekomstige onderhandelingen kan op velerlei terrein voorbereidend werk worden verricht door organisaties op het gebied van handel en industrie, verkeer en dienstverlening alsmede door wetenschappelijke instituten.

Een dergelijke informele voorbereiding zou door de Nederlandse regering zoveel mogelijk aangemoedigd moeten worden. Een zeer welkome bijdrage hieraan zou geleverd kunnen worden door hierboven genoemde instellingen en instituten, uit alle E.E.G.-landen, inclusief Frankrijk. 8.1. '68.

Prof. Mr. L. G. A. SCHLICHTING
Hoogleraar te Nijmegen

DE vraag, wat nu gedaan moet worden, is uiteraard die, wat er met succes gedaan kan worden, en het is aan de mensen van het vak om dat te onderkennen. Uitenken en uitvoeren, zei de Tocqueville al, zijn in zulke situaties niet te scheiden.

Een toeschouwer kan misschien iets in het midden brengen over de uitgangspunten. Van het grootste gewicht lijkt mij dan, dat men de 'nuisance value' (zoals de N.R.C. het 'dezer dagen' met enig ontzag noemde) van de Franse president niet overschat en niet honoreert.

Wanneer hier en daar alweer troostend verklaard wordt, dat de Gaulle toch maar géén veto uitgesproken heeft en dat de zaak 'op de agenda' blijft staan, is dat m.i. gewild of ongewild maar waardeloos zelfbedrog. Als de Generaal geen veto heeft uitgesproken, is dat klaarblijkelijk omdat materieel belet zonder formeel veto doeltreffender is. Dit is trouwens, meen ik, een gemeenplaats in de diplomatie.

Men moet er van uitgaan, dat de eerbiedwaardige staatsman zich aan een destructieve taak gewijd heeft. Daar zijn eigen Europese visie evenmin als zijn andere denkbeelden van de helling gekomen is, drijft hij dwars en strooit roet in ieder eten op de wilde kans, toch nog als laatste toevlucht gelijk te krijgen. Achter een monumentale façade opereert aldus een speculant, die met het stijgen der jaren ongeduldiger en ongeduriger wordt. Maar daarmee vermindert ook bestendig de 'value' van zijn 'nuisance'. Wat dat betreft behoeft men dan ook niet (meer) bevreesd te zijn voor een Frans-Duitse *pas de deux* in Europa. Integendeel: niets zou de Duitsers méér duperen.

Het moet natuurlijk blijken, of er een echte wil is, dus of men bereid is enige 'nuisance' uit te houden, d.w.z. enig voorlopig nadeel te aanvaarden en enig voorlopig voordeel te laten varen voor zijn eigen doel. Dat geldt óók t.a.v. het Europese apparaat dat zoals ieder apparaat zichzelf zeer liefheeft.

Wie niet even hoog wil spelen als de Generaal, heeft bij voorbaat verloren. Dat is juist de 'value' van 'nuisance'. Wie er wél toe bereid is, kan het overige gerust aan de Fransen overlaten. 8.1.'68.

E. G. STIJKEL

Oud-staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat

IN 1953 hield de toenmalige minister van Buitenlandse Zaken, mr. J. Beyen, in Maastricht een rede over 'de Nederlandse buitenlandse politiek'. De minister ving deze rede aan met de opmerking dat het opgegeven onderwerp hem had doen denken aan de schooljongen die een opstel moest maken over 'onze hond' en die meende dit onderwerp te kunnen afdoen in één regel: wij hebben geen hond.

De opvolger van mr. Beyen heeft sindsdien vele en voortreffelijke grappen verteld. Hij heeft mij daarmee de anecdote van mr. Beyen niet kunnen doen vergeten, integendeel; maar het verhaal heeft in de loop van de jaren wel een wat wrange betekenis gekregen.

Dat is geen verwijt aan mr. Luns die met nooit aflatende energie en politieke vindingrijkheid in binnen- en buitenland steeds maar weer ten strijde trekt. Als er een verwijt in schuilt, is het een verwijt aan het Nederlandse publiek dat in dankbare afhankelijkheid dit gevarieerde schouwspel geamuseerd gadeslaat en een zeldzaam knappe politieke vertoning verwacht met een constructief, consistent gevoerd buitenlands beleid.

Omdat er, ondanks de schijn van het tegendeel, geen wezenlijke beleidsconceptie op het gebied van de Nederlandse buitenlandse politiek bestaat, is het ook niet mogelijk de vraag van de redactie van 'Nieuw Europa' wat de Nederlandse regering na de Herhaalde Franse afwijzing van de Engelse toetreding tot de E.E.G. te doen staat in 300 woorden te beantwoorden anders dan met het plaatsen van een enkele kanttekening. Alleen voor het uiteenrafelen van schijn en werkelijkheid en het aandragen van de elementen voor een beleidsconceptie zou al een veelvoud van 300 woorden nodig zijn.

Daarom slechts een enkele opmerking. Het is natuurlijk betreurenswaardig, niet in de laatste plaats voor de Engelsen, dat hun toetreding tot de E.E.G. nog geblokkeerd blijft. Maar de Gaulle zo goed als Luns zullen voorbijgaan en al is het droevig, historisch gesproken is het niet onoverkomelijk wanneer de Britse toetreding pas in 1972 in plaats van in 1968 tot stand zou komen. Wat wél essentieel is, is dat er iets blijft om toe te treden, met andere woorden dat de E.E.G. die voor Nederland politiek en economisch van vitale betekenis is, blijft bestaan en blijft functioneren. Dat de ontstane teleurstelling onder woorden wordt gebracht, is nuttig en zelfs noodzakelijk. Maar wanneer de teleurstelling zou worden omgezet in daden die het voortbestaan van de E.E.G. zouden aantasten, zou men de zaak alleen maar verergeren. 5.1.'68